

18

Helpt therapie bij bipolair? Wat het onderzoek zegt

Sorteer één psychotherapie, psychosociale of complementaire optie op het bewijs dat er echt op van toepassing is, en bereid dan de vragen voor over doel, geschiktheid, veiligheid, afstemming en evaluatie.

LES 18 VAN VIERENTWINTIG

Bekijk deze les
bipolarclarity.com/nl/program/l18

Dit is één les van de vierentwintig

Het **Bipolar Stability Program** bestaat uit vierentwintig gratis lessen voor mensen die al de diagnose van een bipolaire stoornis hebben. Elke les is een video; elk hoofdstuk is het papier dat erbij hoort. Vijftien talen, geen e-mailadres, geen account, geen betaalde versie.

Voordat je begint

Hier wordt je nooit gezegd dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen. Iets leeg laten mag, «nog niet bekend» is een antwoord, en hier kun je niets fout doen. Stuurt een hoofdstuk je naar een andere les, dan staat het lesnummer tussen vierkante haken. De crisisnummers voor jouw land staan achterin dit hoofdstuk.

Waarom dit bestaat

In 2018 kreeg ik de diagnose bipolaire stoornis. De eerste episode was in 1993: vijfentwintig jaar leven met iets dat een naam had die niemand mij had gegeven.

Toen had ik geluk. Een ziekenhuis bij mij in de buurt had een psycho-educatiegroep: een psychiater, een psycholoog, ongeveer tien van ons rond een tafel, één keer per week, veertien maanden lang. Niemand daar zei me wat ik moest doen. Ze leerden me wat het was. Wat is blijven hangen was geen los feit — het was dat iemand de feiten *in een volgorde* had gezet. Ik had vijfentwintig jaar lang stukjes verzameld; in die kamer waren ze voor het eerst een reeks.

Bijna niemand krijgt die kamer. De mijne had twee zorgverleners nodig, een groep, een wachtlijst, en dat allemaal dicht genoeg bij huis om er een jaar lang elke week naartoe te gaan. Het heeft me ook duizenden dollars gekost.

Dus heb ik het opnieuw gebouwd als iets wat je vanavond kunt beginnen, waar je ook bent, in vijftien talen, gratis — nu en later. Geen proefversie, geen voorbeeld, niets achtergehouden voor een betaalde versie.

— René, Bipolar Clarity

Wat vierentwintig hoofdstukken opbouwen en één niet kan

Elk hoofdstuk schrijft een stukje van hetzelfde document. Les 1 begint je veiligheidspagina, les 4 geeft je eerste waarschuwingssignalen een naam, les 19 maakt daar een ladder van met een actie en een contact op elke sport, en les 24 brengt alles samen in je **Stabiliteitsplan**: iets wat je op een slechte dag aan iemand kunt geven, of meeneemt naar een afspraak als je de woorden niet kunt vinden.

Eén hoofdstuk geeft je een pagina. De vierentwintig geven je het plan.

De vierentwintig

Je kunt dit hoofdstuk ook op zichzelf doen — zo is het geschreven. De nummers zijn de volgorde die we aanraden, geen verplichting.

01	Net gediagnosticeerd met bipolair? Begin hier	
02	Wat is een bipolaire stoornis? (En wat het niet is)	
03	Slaap en bipolair: 3 korte nachten die iets anders betekenen	
04	Vroege signalen van bipolair: kies de 4 die bij jou horen	
05	Waarvoor dient mijn medicatie bij bipolair?	
06	Levenslijn bipolair: je stemmingsgeschiedenis in kaart	
07	Bipolair 1 of 2: wat dat getal echt betekent	
08	Hypomanie: signalen die anderen eerder zien dan jij	
09	Manisch en depressief tegelijk? Gemengde kenmerken	
10	Bipolair of iets anders? Schildklier, trauma, ADHD	
11	Alcohol, cannabis en bipolair: waar je op let	
12	Wat bij bipolair druk zet, en wat je beschermt	
13	Psychiatrisch consult bij bipolair: haal meer uit korte tijd	
14	Ik voel me goed. Waarom nog medicatie voor bipolair?	
15	Bijwerkingen bij bipolair: bijhouden en wanneer bellen	
16	Overwegen te stoppen met medicatie bij bipolair? Begin hier	
17	Bipolaire stoornis en zwangerschap: vroeg vragen stellen	
18	Helpt therapie bij bipolair? Wat het onderzoek zegt	JE BENT HIER
19	Waarschuwingssignalen bipolair: subtiel, duidelijk, dringend	
20	Een crisisplan opstellen bij bipolair, voordat het nodig is	
21	Ik denk dat een bipolaire episode begint: wat nu?	
22	Een dagritme opbouwen dat helpt bij bipolair	
23	Na een bipolaire episode: werk, geld en relaties	
24	Rouwen om wie je was: bipolair en identiteit	

Begin bij les 1
bipolarclarity.com/nl/program/I01

Alle 24 in één boek
bipolarclarity.com/nl/workbook

Waar deze pagina voor dient

Sorteer één psychotherapie, psychosociale of complementaire optie op het bewijs dat er echt op van toepassing is, en bereid dan de vragen voor over doel, geschiktheid, veiligheid, afstemming en evaluatie.

Je gaat hiermee weg met één kandidaat die precies genoeg beschreven is om te bespreken, de bewijsbaan ervan, en de vragen die bepalen of hij bij je past.

Waar dit hoofdstuk over gaat

Dit hoofdstuk hoort bij videoles 18. Het is de werkhelft. De video geeft de uitleg; in dit blad doe je het werk.

Een naam voor therapie is een verpakking, en het bewijs zit niet in de naam. Twee dingen met dezelfde naam kunnen verschillen in waar ze op gericht zijn, hoe lang ze duren, wie ze geeft en waarop ze getest zijn. De vraag is dus nooit *is deze therapie goed* — het is *wat is dit precies, voor wat, gegeven door wie*.

Psychotherapie bij een bipolaire stoornis is aanvullend. De aanpakken die door richtlijnen worden ondersteund, staan naast de medicamenteuze zorg, niet in plaats ervan, en een pagina die dat laat vervagen, doet schade vermomd als ruimdenkendheid.

Vier banen, en geen podium. Bewijs specifiek voor bipolaire stoornis. Bewijs voor een afgebakend probleem — slaap, angst, een relatie. Algemeen welzijn. En de baan zonder enig bewijs erachter. Iets kan eerlijk in de tweede baan staan en de moeite waard zijn, en toch geen bewijs zijn van terugvalpreventie. De banen uit elkaar houden is de hele oefening.

Complementair en natuurlijk zijn relatie- en marketingwoorden. Ze beschrijven hoe iets zich verhoudt tot gangbare zorg, of hoe het verkocht wordt. Geen van beide is een veiligheidskeurmerk, en geen van beide zegt iets over wisselwerkingen.

Noem het product, het apparaat of de behandelaar precies. Wat niet met naam genoemd wordt, kan door niemand gecontroleerd worden — ook niet door je voorschrijver.

En alarmsignalen horen bij beweringen, niet bij vakgebieden. Beloftes van genezing, druk om te stoppen met bestaande behandeling, geheimzinnigheid over ingrediënten, haast rond betaling — dat zijn eigenschappen van een bewering, en ze komen evengoed voor binnen gangbare als binnen ongangbare settings.

Wat hier belangrijk is

1. Een naam voor therapie is een verpakking. Het bewijs hoort bij de precieze interventie en context.
2. Psychotherapieën bij een bipolaire stoornis die door richtlijnen worden ondersteund, zijn aanvullend op medicamenteuze zorg.
3. Geen enkele aanpak is de beste voor elke persoon, elk doel, elke fase of toegangsbehoefte.
4. Bewijs voor een afgebakend probleem bewijst geen terugvalpreventie bij een bipolaire stoornis.
5. „Complementair” en „natuurlijk” zijn relatie- of marketingwoorden, geen veiligheidskeurmerken.
6. Eén nauwkeurig beschreven kandidaat is een volledige route.

Bekijk eerst de video

De video doet twee dingen die een sorteerblad niet kan.

- Twee dingen met dezelfde naam, op verschillende adressen geplaatst, zodat het verpakkingsprobleem niet langer abstract is.
- De open vraag over wat bewijs voor één probleem wel en niet bewijst, pas aan het eind beantwoord in plaats van aan het begin verondersteld.

Bekijk hem voordat je iets sorteert. De videoles is *Helpt therapie bij bipolair? Wat het onderzoek zegt* — les 18 van het Bipolar Stability Program.

Voordat je begint

Als je misschien in onmiddellijk gevaar bent, bel dan nu de hulpdiensten in jouw land. Voor crisishulp in jouw land, ga naar bipolarclarity.com/nl/gethelp, of kijk in de crisisbijlage land voor land achterin dit werkboek.

Het Programma zal je nooit zeggen dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen.

Dit blad sorteert bewijs en bereidt vragen voor. Het kiest nooit een therapie, complementaire aanpak, supplement, apparaat of verandering in medicatie. **Niets op dit blad is een reden om een ingezette behandeling te veranderen**, en elke voorgestelde verandering hoort bij de professionals die dat beoordelen.

Is er sprake van ernstige activatie, psychose, ernstig verlies van functioneren of onmiddellijk gevaar, gebruik dan de route die je al hebt afgesproken, het zorgcontact dat je al hebt genoemd, of de lokale hulpdiensten — in plaats van te wachten op een gewone therapieafpraak of dit blad eerst af te maken.

Wat je in je werkboek invult, wordt door Bipolar Clarity niet ontvangen, niet geüpload, niet verzameld en niet gevolgd.

Antwoorden die je altijd kunt gebruiken:

- Nog niet bekend
- Liever geen antwoord
- Hier valt niets vast te leggen
- Privé, hier niet genoteerd
- Dit bespreek ik liever met een professional

Waar de beweringen van dit hoofdstuk vandaan komen. De klinische uitspraken in deze les zijn onderbouwd met bronnen, en die bronnen zijn openbaar: bipolarclarity.com/nl/program/sources, onder les 18. Een bron laat zien wat gepubliceerde richtlijnen zeggen. Ze laat niet zien wat voor jou geldt, en gaat nooit boven de clinicus die jouw situatie kent.

De hoofdroute

Kandidaat-optie of vraag

Noem één precieze aanpak, programma, praktijk, product, apparaat of vraag. Vermijd brede labels als een preciezere omschrijving mogelijk is.

Mijn doel

Schrijf in gewone taal op waar je hulp bij wilt: terugvalpreventie, depressieve klachten, routines, communicatie binnen het gezin, traumaklachten, slapeloosheid, angst, verlies, middelengebruik, functioneren, stress, algemeen welzijn of een ander doel.

Wanneer je de vierde baan gebruikt

Sommige beweringen zeggen je dat je moet pauzeren voordat je iets beslist. Let op: **geneest bipolaire stoornis • werkt voor iedereen • vervang je medicatie • ontgift van psychiatrische behandeling • gegarandeerd • beweringen dat je behandelteam iets voor je verbergt.**

Getuigenissen, professioneel ogende afbeeldingen en wetenschappelijke woorden zijn geen bewijs. Ontbreekt de methode of de bron, dan blijft die ontbreken.

Een alarmsignaal bewijst niet dat het geheel oplichterij is. Het zegt je drie dingen: pauzeer de beslissing, **verander niets op grond van de bewering**, en controleer haar bij een bevoegde professional of een betrouwbare bron.

Vier controles doen het meeste werk. Past het aangehaalde onderzoek bij wat er verkocht wordt? Deden er mensen met een bipolaire stoornis aan mee? Wat werd er gemeten — klachten, terugkeer, functioneren, slaap, stress, iets anders? En werd het getest **naast** de gebruikelijke behandeling, of **in plaats daarvan**?

En dan de kosten als het fout blijkt: geld, privacy, slaap, uitgestelde zorg, risico op wisselwerkingen, of druk om je behandelteam los te laten.

Voorlopige bewijsbaan

De baan brengt structuur aan in de vraag. Ze rangschikt geen mensen, garandeert geen baat en kiest geen behandeling.

☐ bipolair-specifieke, door richtlijnen ondersteunde aanvullende psychotherapie	☐ gerichte psychologische of psychosociale hulp
☐ welzijn of complementaire ondersteuning	☐ onduidelijk bewijs of bewering om te controleren
☐ Wacht op informatie	☐ Hier valt niets vast te leggen
☐ Liever geen antwoord	

Bewijsadres

Noteer wat bekend is over de precieze interventie, het doel, de groep, de fase, de vorm, de uitkomst, de bron en de datum. Gebruik **Wacht op informatie** voor elk onderdeel dat nog gecontroleerd moet worden.

Wat het voor mij deed

Het bewijs beantwoordt wat er gebeurde voor mensen in een onderzoek. Deze regel beantwoordt wat het voor jou deed, en dat zijn niet dezelfde vraag — precies daarom krijgen ze aparte regels.

Comfort, plezier, pijn, vermoeidheid, effecten op de zintuigen, slaap, of het bij je lichaam past, of je ernaar uitkeek of ertegen opzag. **Nog niets — ik heb het nog niet geprobeerd** is een volledig antwoord.

Jouw ervaring gaat niet boven het bewijs, en het bewijs gaat niet boven jouw ervaring. Het een vertelt je wat doorgaans gebeurt; het ander vertelt je wat er in jouw leven gebeurde. Een professional heeft beide nodig.

.....

.....

.....

Waar het naast staat

Noteer de bestaande behandeling, dienst of zelfmanagement die deze optie zou aanvullen. Zegt een bewering dat iets medicatie of professionele zorg vervangt, plaats die bewering dan in de baan controleren-of-pauzeren.

.....

.....

.....

Zorgverlener of beoordelaar

Noem de therapeut, het programma, de voorschrijver, de apotheker, de huisarts of een andere bevoegde beoordelaar die de vragen over bewijs en veiligheid kan beantwoorden. Noteer relevante ervaring met een bipolaire stoornis of kwalificaties alleen als die gecontroleerd zijn.

.....

.....

.....

Geschiktheid en toegang

Noteer de vorm, de taal, de toegankelijkheid voor mensen met een beperking, de zintuiglijke belasting, het reizen, het rooster, de kosten, de privacy en de grenzen binnen het gezin die bepalen of de optie voor jou haalbaar is.

.....

.....

.....

.....

.....

Vraag over afstemming en veiligheid

Vraag hoe de zorgverlener afstemt met de bestaande zorg; wat er gebeurt als de slaap afneemt, de activatie toeneemt, psychose optreedt of het functioneren sterk verandert; en wie supplementen, producten of apparaten controleert op wisselwerkingen en lichamelijke grenzen.

AFSTEMMING EN VEILIGHEID

Voortgang en evaluatie

Schrijf op welke uitkomst je zou evalueren, hoe die waargenomen kan worden zonder voortdurende bewaking, wie dat evalueert en wanneer het plan opnieuw bekeken wordt. Voortgang kan gaan over vaardigheden, klachten, terugval, functioneren, slaap, relaties, belasting van de toegang of een ander afgesproken doel.

Vrijwillige vraag aan een professional

Deze pagina vraagt niet om een vraag voor een professional. Als er een zou helpen, gebruik dan:

Kunnen we bekijken of precies deze aanpak zonder medicatie past bij mijn doel en mijn huidige fase, welk bewijs van toepassing is, wat ze toevoegt aan mijn behandeling, en hoe we voordeel, last en veiligheid gaan bekijken?

Hoe deze pagina ervoor staat

Kies precies één: **Klaar voor gebruik**, **Wacht op informatie** of **Dit houd ik privé**.

Markeer **Klaar voor gebruik** alleen als er één kandidaat of vraag, één doel en één controle- of evaluatieroute zijn vastgelegd. Kies **Wacht op informatie** als informatie over bewijs, zorgverlener, toegang, afstemming of veiligheid nog buiten deze pagina leeft. Kies **Dit houd ik privé** als je het detail bewust ergens anders bewaart.

☐ Klaar voor gebruik

☐ Wacht op informatie

☐ Dit houd ik privé

De route voor dagen met weinig energie

Schrijf precies twee regels over. Dat is de hele route.

1. De optie of vraag zonder medicatie die ik wil begrijpen, is: [schrijf hier]
2. Ik wil dit voor dit doel – en ik ga het bewijs, de geschiktheid en de veiligheid controleren bij: [schrijf hier]

OPTIE OF VRAAG

DOEL EN CONTROLERROUTE

Die twee regels zijn een volledige route. Je mag hier stoppen.

Een uitgewerkt (verzonnen) voorbeeld

Ayesha is een fictieve samenstelling.

- **Kandidaat-optie of vraag:** een online groep die wordt omschreven als CGT voor een bipolaire stoornis.
- **Mijn doel:** vroege depressieve veranderingen herkennen en het dagelijks functioneren beschermen.
- **Voorlopige bewijsbaan:** Wacht op informatie.
- **Bewijsadres:** CGT-label bekend; de aanpassing voor bipolaire stoornis, het protocol, de fase, de groepsvorm en de beoordeelde uitkomst moeten nog bevestigd worden.
- **Waar het naast staat:** de huidige psychiatrische behandeling en het bestaande Stability Plan.
- **Zorgverlener of beoordelaar:** programmacoördinator voor de details van het protocol; voorschrijver voor de afstemming.
- **Geschiktheid en toegang:** de online vorm en het avondrooster passen; ondertiteling en kosten wachten nog op bevestiging.
- **Afstemming en veiligheid:** vragen hoe de groep reageert op minder slaap, activatie of een dringende verandering, en hoe informatie de voorschrijver bereikt.
- **Voortgang en evaluatie:** na een afgesproken periode het praktische gebruik van vaardigheden voor vroege verandering en het dagelijks functioneren evalueren.
- **Hoe deze pagina ervoor staat:** **Klaar voor gebruik.**

Ayesha's pagina neemt geen beslissing over therapie. Ze zet een breed label om in vragen die beantwoord kunnen worden.

Voordat je deze pagina weglegt

Vrijwillig en privé. Wordt nooit verstuurd, geüpload, verzameld of gevolgd.

WELK ONTBREKEND DETAIL VERANDERDE DE BEWIJSBAAN?

Welke uitkomst hoort bij het precieze doel, en niet bij de bipolaire stoornis in het algemeen?

Welke vraag over geschiktheid of veiligheid moet de Agendakaart voor de afspraak (les 13) bereiken?

Waar dit naartoe gaat

Leg dit blad in **Sectie 5 – Mijn behandeling**, naast de Agendakaart voor de afspraak en de andere behandelpagina's.

Draag alleen dit over:

- één kandidaat of vraag en het bijbehorende doel;
- de voorlopige bewijsbaan en het ontbrekende bewijs;
- de genoemde zorgverlener of beoordelaar;
- vragen over geschiktheid, toegang, afstemming en veiligheid;
- de afgesproken uitkomst en het evaluatiemoment.

Dit blad maakt het **Stabiliteitsplan klaar voor de afspraak** compleet. Het vervangt geen van de eerdere behandelpagina's. De volledige waarschuwingsladder (les 19) bouwt de volledige waarschuwingsladder; het Concept voor crisisrespons (les 20) bouwt het concept-crisisplan; het Blad voor ritme en probleemoplossing (les 22) bouwt het duurzame ritmesysteem; het Plan voor functioneren en herstel (les 23) behandelt functioneren en herstel.

Privacy en veiligheid

- Wat je in je werkboek invult, wordt door Bipolar Clarity niet ontvangen, niet geüpload, niet verzameld en niet gevolgd.
- Het Programma zal je nooit zeggen dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen.
- Psychotherapie die door richtlijnen wordt ondersteund, blijft aanvullend waar de bron dat zo beschrijft.
- Een naam voor therapie alleen bewijst nooit dat een protocol, doel, groep, fase of vorm overeenkomt met het bewijs.

- Betrokkenheid van familie vereist toestemming en een afgebakende rol; het geeft nooit toestemming voor bewaking of controle.
- Zet elk supplement, kruid, product zonder voorschrift en lichtapparaat op de gecontroleerde lijst die je meeneemt naar je voorschrijver of apotheker.
- Dit werkboek geeft geen dosering voor supplementen, lichtschema, instelling voor een apparaat, beweegvoorschrift of rangorde van behandelingen.
- Ernstige activatie, psychose, ernstig verlies van functioneren of onmiddellijk gevaar gaat altijd voor het afmaken van het werkboek.
- Houd medische dossiers, accountgegevens, toegangscode, betaalgegevens en onnodige identificatiegegevens van deze pagina.

Hulp bij jou in de buurt

De crisisnummers voor jouw land staan achterin dit hoofdstuk.

Woorden die in dit hoofdstuk voorkomen

Alleen de woorden die dit hoofdstuk ook echt gebruikt. De volledige woordenlijst staat in het complete werkboek.

Antwoorden die je altijd kunt gebruiken (*de escapes van het Programma*) — de vijf antwoorden die op elke pagina altijd beschikbaar zijn: **Nog niet bekend**, **Liever geen antwoord**, **Hier valt niets vast te leggen**, **Privé**, **hier niet genoteerd**, **Dit bespreek ik liever met een professional**. Het zijn echte antwoorden, geen lege plekken. Een pagina met drie regels die kloppen is meer waard dan een pagina die is ingevuld om compleet te lijken.

Hoe deze pagina ervoor staat — de regel aan het eind van een hoofdstuk waarin je zegt hoe ver de pagina is. Er zijn er drie: **Klaar voor gebruik** (er staat iets dat van niemand anders afhangt), **Wacht op informatie** (de volgende bruikbare stap heeft een gegeven, datum of telefoonnummer nodig dat je nog niet hebt, dus de pagina is in afwachting, niet gestaakt) en **Dit houd ik privé** (je hebt besloten het niet op te schrijven, en dat is een afgeronde beslissing, geen gat).

Hoofdroute — de volledige versie van een hoofdstuk. Die gebruik je op een gewone dag.

Route — een manier om aan hulp te komen, opgeschreven voordat je haar nodig hebt. Het Programma houdt er met opzet drie apart: vroege hulp, dringende professionele hulp en onmiddellijk gevaar. Het zijn verschillende bestemmingen met verschillende telefoonnummers, en ze door elkaar halen is precies wat een plan onbruikbaar maakt op het moment dat het telt.

Route voor dagen met weinig energie — de korte versie van hetzelfde hoofdstuk. Die bestaat omdat de kortere route, afgerond in een zware week, meer waard is dan een hoofdstuk dat wordt overgeslagen in afwachting van een goede week. Wat eruit komt is geen mindere waarde, maar een kleinere.

Stabiliteitsplan — het document dat je opbouwt over de vierentwintig hoofdstukken heen, samengesteld in les 24. Het is geordend naar wat je moet kunnen vinden, niet naar de volgorde van de lessen, omdat je iets zult opzoeken en geen cursus zult overdoen.

Activatie — meer energie, meer tempo, meer aandrift of meer onrust. Het loont om dit apart van stemming te benoemen, omdat activatie kan stijgen terwijl de stemming daalt.

Functioneren (les 23) — wat je in het dagelijks leven kunt: werk, studie, zorg, relaties, administratie. Het Programma behandelt functioneren als iets om te beschrijven en stap voor stap weer op te bouwen, nooit als een cijfer voor je waarde als mens.

Psychose (les 8) — het contact met de gedeelde werkelijkheid verliezen: bijvoorbeeld dingen geloven die anderen niet geloven, of dingen horen of zien die anderen niet horen of zien. Het kan voorkomen bij ernstige manie en bij ernstige depressie. Het is een reden om snel hulp te zoeken, en het zegt niets over of iemand gevaarlijk is.

Afbouwen — een medicijn geleidelijk verminderen, volgens een schema dat wordt vastgesteld door wie het voorschrijft. Het woord staat in dit werkboek alleen zodat je het herkent. **Het Programma zal je nooit zeggen dat je een medicijn moet beginnen, stoppen, afbouwen, herstarten, kiezen of wisselen.**

Als dit hoofdstuk de tijd waard was

Je hebt net één van de vierentwintig afgerond. De rest is op dezelfde manier geschreven, ze zijn op dezelfde manier gratis, en ze bouwen aan één ding: een plan dat je op een slechte dag aan iemand kunt geven.

Het complete werkboek heeft alle vierentwintig hoofdstukken in één boek, plus de kaart van hoe ze samenhangen en de volledige woordenlijst. bipolarclarity.com/nl/workbook

Geen e-mailadres, geen account, geen betaalde versie. Wil je liever één hoofdstuk per keer, dan kan dat ook: elke les heeft er een.

Hoe dit gratis blijft

Je hebt niet betaald voor dit werkboek, en niemand heeft je om een e-mailadres gevraagd om het te krijgen. Er is geen betaalde versie en geen premiumlaag. Dat is bewust zo. Ik heb zelf voor mijn psycho-educatie betaald, en de hele reden dat Bipolar Clarity bestaat, is dat je postcode en je salaris niet zouden mogen bepalen of je ooit iets leert over je eigen aandoening.

Het betekent wel dat het project op precies één ding draait: of mensen het vinden.

Als dit nuttig was, helpen drie dingen. Alle drie zijn gratis.

Abonneer je op het kanaal. Bij een klein kanaal bepalen abonnees en kijktijd of YouTube een les laat zien aan de volgende persoon die om twee uur 's nachts zoekt. Die persoon vindt dit werkboek niet als eerste. Die vindt een video, of die vindt niets.

Geef het door aan iemand aan wie je echt hebt gedacht. Iemand met de diagnose, iemand die van iemand houdt die het heeft, iemand aan wie ooit een folder is gegeven en verder niets. Dit verspreidt zich zoals de naam van een goede arts zich verspreidt: één persoon die het aan een ander vertelt, en dat werkt beter dan een bericht waar iedereen langs scrollt.

Vertel een professional dat dit bestaat. Een kliniek, een lotgenotengroep, een vereniging, de psychiater bij wie je over drie weken komt. Zij kunnen iets gratis weggeven, in vijftien talen, waarvoor niemand zich hoeft aan te melden. De meesten hebben niets vergelijkbaars om uit te delen.

Eén ding vraag ik niet: je antwoorden. De pagina's die je hebt ingevuld, zijn van jou. Het werkboek aanraden en mensen over je eigen gezondheid vertellen zijn twee verschillende beslissingen, en je hoeft alleen de eerste te nemen.

Alles staat op bipolarclarity.com/nl/support.

Bedankt dat je tot hier bent gekomen. Vierentwintig hoofdstukken over je eigen aandoening doorwerken is geen kleine prestatie.

— René, Bipolar Clarity

Je plan bestaat al. Wie weet er nog meer hoe het werkt?

Je gebruikt dit werkboek om te begrijpen wat er met je gebeurt, een episode te zien aankomen en een plan te hebben voordat je het nodig hebt. Maar je leeft niet alleen in dat plan. De mensen die van je houden merken dingen: dat je minder slaapt, sneller praat, stil wordt. Bijna niemand heeft hun laten zien wat ze daarmee moeten. Dus kijken ze toe, maken ze ruzie, of zeggen ze niets.

In november 2026 lanceren we **de Bipolar Support Roadmap**: het programma voor je familie, je partner en je vrienden.

Wat thuis kan veranderen

NU, VAAK	MET DE ROADMAP
«Heb je je medicijnen genomen?», drie keer per dag.	Ze steunen de behandeling zonder over te nemen , en spreken met je af hoe.
Eén slapeloze nacht en iedereen is alert... of niemand merkt iets tot het te laat is.	Ze onderscheiden een waarschuwingsteken van een slechte dag, en weten wat eerst.
In een crisis improviseert iedereen.	Ze hebben een crisisplan voordat het nodig is , dat past naast de routes die jij in dit werkboek schrijft.
Een ruzie die escaleert.	Ze weten wanneer ze pauzeren in een gesprek, en hoe ze erop terugkomen.

Past naast dit programma

Waarschuwingstekens, een plan dat vóór een crisis klaarligt, vragen voordat je ingrijpt: de Roadmap behandelt hetzelfde als je werkboek, maar vanaf hun kant van de tafel.

Veertien maanden zat ik in een kamer die me mijn eigen ziekte leerde kennen. De mensen met wie ik leef, hebben nooit zo'n kamer gehad. Dit is de kamer die ik hun had gegund.

— René

Jij beslist

De volgende pagina doorgeven is vrijwillig: aan wie, wanneer, en of je het doet. Er staat niets op van wat jij schreef. En de Roadmap vraagt hun niet om je te bewaken. Hij leert hun te vragen voor ze ingrijpen, en een «nee» te aanvaarden.

Moet ik ze vertellen wat ik hier schrijf?

Nee. De Roadmap hoeft dat niet.

Kost het iets?

Nee. Gratis, net als dit programma. Geen betaalde versie, geen account.

En als ze niet willen?

Dat is goed. De uitnodiging verloopt niet.

→ **Scheur de volgende pagina af of stuur hem door. Voor hen.**

Voor jou, die iemand met een bipolaire stoornis steunt

Iemand die om je geeft, volgt een programma om stabiel te blijven, en dacht daarbij aan jou. Jij merkt dingen op. Niemand leerde je wat je ermee moet. Daarvoor is de Bipolar Support Roadmap.

WAT JE LEERT

- **Begrijpen wat je ziet**, zonder elke stap te bewaken.
- **Helpen zonder het over te nemen**: bij behandeling, slaap, alcohol of cannabis.
- **Merken dat een episode misschien begint**, en wat je eerst doet.
- **Praten bij conflict**, en wanneer je de ruzie pauzeert.
- **Een crisisplan voordat je het nodig hebt**, met twee routes.
- **Grenzen, kinderen en vertrouwen herstellen**.
- **Voor jezelf zorgen**, zodat je het volhoudt.

Helpt het echt om dit te leren?

In een gerandomiseerde studie in Barcelona volgden familieleden van mensen met een bipolaire stoornis zelf twaalf groepsessies; de patiënten waren er niet bij. Vergeleken met families zonder extra sessies kregen minder van die patiënten een nieuwe episode tijdens de studie, vooral minder manische en hypomane episodes.¹ De Roadmap is niet die studie. Hij bouwt op hetzelfde idee: wat de mensen thuis weten, doet ertoe.

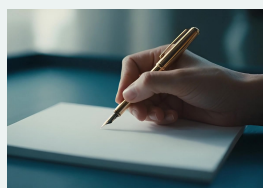
¹ Reinares M, et al. *Bipolar Disorders* 2008;10(4): 511–519.

DE 19 LESSEN

1 Een naaste kreeg de diagnose bipolair: wat nu?	10 Bipolaire depressie en gemengde toestanden: waar op letten
2 Iemand met bipolair helpen: wat is echt jouw rol?	11 Misschien begint een bipolaire episode: wat doe je?
3 Bipolair gedrag begrijpen: wat kun je echt weten?	12 Praten met iemand met bipolair tijdens een conflict
4 Heb jij de bipolaire episode veroorzaakt?	13 Reageren op manie zonder het conflict te voeden
5 Helpen bij bipolaire behandeling, zonder over te nemen	14 Hoe help je iemand met een bipolaire depressie?
6 Bipolair en slaap: helpen zonder over te nemen	15 Maak een crisisplan voordat je het nodig hebt
7 Waarschuwingsteken of een slechte dag?	16 Bipolair, grenzen en kinderen: waar trek je de lijn?
8 Bipolair, alcohol en cannabis: hoe kun je helpen?	17 Als bipolair het gezin belast: waar begin je?
9 Vroege tekenen van manie en hypomanie die naasten zien	18 Vertrouwen herstellen na een bipolaire episode
	19 Iemand met bipolair steunen zonder jezelf te verliezen

HOE HET WERKT Per les één korte video en één werkblad • een route van twee minuten voor weken waarin meer er niet in zit • gemaakt *met* wie je steunt, niet over diens hoofd heen • gratis, geen login • geen therapie en geen crisisdienst.

In 15 talen: English • Español • Português • Français • Deutsch • Italiano • Nederlands • Polski • Русский • 中文 • 日本語 • 한국어 • हिन्दी • العربية • עברית

Uit in november 2026. Meld je aan, dan hoor je het op dag één.

Ik geef dit door omdat...

bipolarclarity.com/nl/family

Als je je nu zorgen maakt over hun veiligheid: bipolarclarity.com/nl/gethelp. De crisislijnen voor elk land staan ook op de laatste pagina's van dit document.

Als je in onmiddellijk gevaar bent

Bel nu meteen het alarmnummer van jouw land (bijvoorbeeld 911 in de VS, 999 in het VK, 112 in de hele EU).

Crisislijnen per land

LAND OF REGIO	NUMMER
Algerije	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren — bel bij een noodgeval 14 (ambulance) of 17 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Argentinië	bel 135 (Buenos Aires) of 0800 345 1435 — Centro de Asistencia al Suicida.
Australië	bel 13 11 14 — Lifeline (24/7).
Bahrein	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren — bel bij een noodgeval 999; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
België	bel 1813 — Zelfmoordlijn 1813 (24/7).
Brazilië	bel 188 — CVV, Centro de Valorização da Vida (24/7).
Chili	bel *4141 (24/7).
China (vasteland)	bel 12356 — 全国心理援助热线, National Psychological Assistance Hotline (dagelijks, uren variëren per provincie, minstens 18 uur per dag).
Denemarken	bel 70 201 201 — Livslinien.
Egypte	bel 0800 888 0700 — Ministry of Health and Population mental health hotline (24/7).
Finland	bel 09 2525 0111 — MIELI (24/7) • Engels 09 2525 0116.
Frankrijk	bel 3114 — Numéro national de prévention du suicide (24/7).
Duitsland	bel 0800 111 0 111 — Telefonseelsorge (24/7). Oostenrijk 142 • Zwitserland 143.
Hongkong	bel 2896 0000 — The Samaritan Befrienders Hong Kong (24/7, Kantonees); meertalig 2389 2222 — The Samaritans (24/7).
India	bel 14416 of 1800-89-14416 — Tele-MANAS (24/7, 20 talen).
Irak	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren — bel bij een noodgeval 122 (ambulance) of 104 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Israël	bel 1201 — ERAN, Emotional First Aid (24/7).
Italië	bel 02 2327 2327 — Telefono Amico Italia; noodgevallen 112.
Japan	bel 0120-279-338 — よりそいホットライン (24/7).
Jordanië	bel 079 544 0416 — JCPA Suicide & Crisis Line (24/7); noodgevallen 911.
Koeweit	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren — bel bij een noodgeval 112; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Libanon	bel 1564 — Embrace Lifeline, National Lifeline (24/7, Arabisch/Engels/Frans).
Mexico	bel 800 911 2000 — Línea de la Vida (24/7).
Marokko	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren — bel bij een noodgeval 15 (ambulance) of 19 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Nederland	bel 0800-0113 — 113 Zelfmoordpreventie (24/7) • 113.
Nieuw-Zeeland	bel of sms 1737 (24/7) • Lifeline 0800 543 354.
Noorwegen	bel 116 123 — Mental Helse (24/7).

LAND OF REGIO	NUMMER
Oman	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 9999; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Polen	bel 116 123 – Telefon Zaufania dla Osób Dorosłych w Kryzysie Emocjonalnym – openingstijden: zie 116sos.pl.
Portugal	bel 808 24 24 24 – SNS 24.
Qatar	bel 919 – AMAN Centre, Protection and Social Rehabilitation Centre (24/7).
Rusland	geen landelijke crisislijn die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 112; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Saoedi-Arabië	bel 920033360 – National Center for Mental Health Promotion, psychological support helpline (niet 24/7; vaste openingstijden overdag).
Singapore	bel 1771 – national mindline (24/7) • SOS 1767.
Zuid-Afrika	bel 0800 567 567 – SADAG.
Zuid-Korea	bel 109 – 자살예방 상담전화 (24/7).
Spanje	bel 024 – Línea de atención a la conducta suicida (24/7).
Zweden	bel 90 101 – Självvmordslinjen (Mind).
Taiwan	bel 1925 – 安心專線, Anxin Hotline, Ministry of Health and Welfare (24/7).
Tunesië	bel 8010 3666 – Association Tunisienne de Prévention du Suicide (ATPS).
Verenigde Arabische Emiraten	bel 800-HOPE (800 4673) – National Mental Support Line, MOHAP (8.00–20.00 uur, dagelijks).
VK en Ierland	bel 116 123 – Samaritans (24/7); in het VK kun je ook SHOUT naar 85258 sms'en.
VS en Canada	bel of sms 988 – Suicide & Crisis Lifeline (24/7).
Europa (elk land)	bel 112 bij noodgevallen.

Nummers kunnen veranderen, en veel landen staan hier niet bij. Ontbreekt jouw land, dan vind je in enkele seconden een geverifieerde lokale lijn op findahelpline.com.

Als je thuis niet veilig bent

De onderstaande lijnen zijn voor geweld of mishandeling thuis – door een partner, een familielid, iedereen met wie je samenwoont. Een aandoening kan gedrag verklaren; ze rechtvaardigt het nooit. Je hoeft nog niets besloten te hebben om te bellen.

LAND OF REGIO	NUMMER
Algerije	bel 0560 100 105 – Réseau Wassila-AVIFE (zondag-donderdag, overdag).
Argentinië	bel 144 – Línea 144 (24/7).
Australië	bel 1800 737 732 – 1800RESPECT (24/7); of sms naar 0458 737 732.
Bahrein	bel 80001488 – Aisha Yateem Family Counseling Centre (openingstijden niet bevestigd).
België	bel 1712 – Hulplijn 1712 (Nederlands, doordeweeks) • bel 0800 30 030 – Écoute Violences Conjugales (Frans).
Brazilië	bel 180 – Ligue 180, Central de Atendimento à Mulher (24/7).
Chili	bel 1455 – Fono Orientación, SernamEG (24/7).

LAND OF REGIO	NUMMER
China (vasteland)	bel 12338 (kies met je lokale netnummer) – All-China Women's Federation Rights Protection Hotline (24/7).
Denemarken	bel 1888 – Lev Uden Vold (24/7).
Egypte	bel 15115 – National Council for Women, Complaints Office (24/7).
Finland	bel 116 016 – Nollalinja (24/7); het oude nummer 080 005 005 werkt nog steeds.
Frankrijk	bel 3919 – Violences Femmes Info (24/7); het gesprek staat niet op je telefoonrekening.
Duitsland	bel 116 016 – Hilfetelefon Gewalt gegen Frauen (24/7). Oostenrijk 0800 222 555 • Zwitserland 142.
Hongkong	bel 2522 0434 – Harmony House 24-hour Woman Hotline (24/7).
India	bel 181 – Women Helpline (24/7).
Irak	geen landelijke lijn voor huiselijk geweld die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 122 (ambulance) of 104 (politie); om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Israël	bel 118 – landelijke hulplijn huiselijk geweld (24/7, Hebreeuws, Arabisch, Engels, Russisch, Amhaars).
Italië	bel 1522 – numero antiviolenza e stalking (24/7).
Japan	bel 0120-279-889 – DV相談+ (24/7).
Jordanië	bel 110 – National Family Protection Hotline, Family Protection Department (24/7).
Koeweit	geen landelijke lijn voor huiselijk geweld die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 112; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Libanon	bel 03-018019 – KAFA Helpline (24/7, Arabisch/Engels).
Mexico	bel 079, optie 1 – Línea de las Mujeres (24/7).
Marokko	bel 8350 – Union Nationale des Femmes Marocaines (UNFM), "Koulounamaak" groene lijn (Arabisch/Frans; openingstijden niet bevestigd).
Nederland	bel 0800-2000 – Veilig Thuis (24/7).
Nieuw-Zeeland	bel 0800 456 450 – Are You OK (24/7) • Women's Refuge 0800 733 843.
Noorwegen	bel 116 006 – VO-linjen (24/7).
Oman	geen landelijke lijn voor huiselijk geweld die we konden verifiëren – bel bij een noodgeval 9999; om een lijn te vinden, zie findahelpline.com.
Polen	bel 800 120 002 – Niebieska Linia, Blue Line (24/7); Engels op maandag 18–22u, Russisch op dinsdag 18–22u.
Portugal	bel 800 202 148 – Linha de Informação às Vítimas de Violência Doméstica (24/7); of sms naar 3060.
Qatar	bel 919 – AMAN Centre, Protection and Social Rehabilitation Centre (24/7).
Rusland	bel 8-800-7000-600 – ANNA Center, National Center for the Prevention of Violence (9.00–21.00 uur).
Saoedi-Arabië	bel 1919 – Domestic Violence Reporting Center, Ministry of Human Resources and Social Development (24/7).
Singapore	bel 1800-777-0000 – National Anti-Violence and Sexual Harassment Helpline (24/7).
Zuid-Afrika	bel 0800 428 428 – GBV Command Centre (24/7).
Zuid-Korea	bel 1366 – 여성긴급전화 1366 (24/7).
Spanje	bel 016 (24/7) – het gesprek staat niet op je telefoonrekening • WhatsApp 600 000 016.
Zweden	bel 116 016 – Kvinnofridslinjen (24/7); het oude nummer 020-50 50 50 werkt nog steeds.

LAND OF REGIO	NUMMER
Taiwan	bel 113 – Protection Hotline 113, voor huiselijk geweld, seksueel geweld en misbruik (24/7, meertalig).
Tunesië	bel 1899 – Ligne Verte 1899, National Observatory to Combat Violence Against Women (24/7, Arabisch/Frans).
Verenigde Arabische Emiraten	bel 800111 – Dubai Foundation for Women and Children (DFWAC) (24/7).
VK en Ierland	VK 0808 2000 247 – National Domestic Abuse Helpline (24/7) • Ierland 1800 341 900 – Women's Aid (24/7).
VS en Canada	in de VS, bel 1-800-799-7233 – National Domestic Violence Hotline (24/7), of sms START naar 88788. In Canada vind je de dichtstbijzijnde opvang op sheltersafe.ca.
Europa (elk land)	bel 112 bij noodgevallen.

Nummers kunnen veranderen, en veel landen staan hier niet bij. Ontbreekt jouw land, dan vind je diensten in meer dan 190 landen in de NO MORE Global Directory. Ben je in onmiddellijk gevaar, bel dan eerst het alarmnummer van jouw land.

Overal ter wereld

Vind hier een gratis hulplijn in jouw land: findahelpline.com of befrienders.org. Je kunt ook iemand die je vertrouwt vertellen wat je voelt, en vragen om bij je te blijven.

Als het geen noodgeval is, maar het toch moeilijk gaat

Bel je zorgverlener of behandelteam, of boek zo snel mogelijk een afspraak. Heb je een crisisplan of een veiligheidscontact, dan is dit het moment om het te gebruiken. Het eerstvolgende uur doorkomen is genoeg – je hoeft vandaag niet alles op te lossen.

Bipolar Clarity is educatieve inhoud en kan geen noodhulp of persoonlijk medisch advies bieden. Gebruik de bovenstaande hulpbronnen voor dringende ondersteuning.